

**Polsko-szwedzkie
zbliżenia
w literaturze,
kulturze
i języku**

Wydawnictwo Uniwersytetu
Wrocławskiego

Wrocław

Tom **2**

Polsko-szwedzkie zbliżenia w literaturze, kulturze i języku

Redakcja

Grażyna Barbara Szewczyk
Małgorzata Płomińska

Katowice 2011

Recenzent
prof. dr hab. Zenon Weigt

Opracowanie graficzne
Marek J. Piwko {mjp}

Redakcja
Elżbieta Spadzińska-Żak

Korekta
Laura Ryndak

Redakcja techniczna
Anna Ula Piłśniak

Copyright © Uniwersytet Śląski w Katowicach, 2011
Copyright © „Śląsk” Sp. z o. o. Wydawnictwo Naukowe, 2011

Publikacja sfinansowana przez
Uniwersytet Śląski w Katowicach

ISBN 978-93-7164-683-6

„Śląsk” Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe
ul. J. Ligonia 7, 40-036 Katowice
tel.: 32 258 07 56, faks: 32 258 32 29
e-mail: redakcja@slaskwn.com.pl, handel@slaskwn.com.pl

www.slaskwn.com.pl

Pamięci prof. dr. Andrzeja Nilsa Uggli

Słowo wstępne 9

Literatura i kultura

- Piotr Bukowski 15 Heros, nadczołowiek, demon.
Mit Karola XII w literaturze
szwedzkiej
- Ewa Teodorowicz-Hellman 32 W kręgu dyskusji nad szwedzkim
hymnem narodowym
- Grażyna Barbara Szewczyk 47 Szwedzkie obrazy Orientu
w relacjach podróżniczych kobiet
w drugiej połowie XIX wieku
- Janina Gesche 60 Obraz Niemiec i Polski pod
koniec I wojny światowej
w sprawozdaniach z podróży
Fredrika Bööka
- Dorota Tubielewicz 74 Baśnie nowoczesnego świata.
Mattsson Motyw śmierci w *Złych baśniach*
Pära Lagerkvista
- Magdalena Żmuda- 89 Ratunku, jestem Polakiem?
-Trzebiatowska O polsko-szwedzkich zbliżeniach
w twórczości Zbigniewa Kuklarza
- Zbigniew Feliszewski 113 Poza horyzont rzeczywistości.
Gra, powaga i magia w filmach
Mauritza Stillera: *Skarb pana Arne*
i *Gdy zmysły grają*

Język i dydaktyka

- Wacław Miodek 131 Werbalne pozdrowienia i formy adresatywne w języku niemieckim, szwedzkim i polskim – różnice i podobieństwa
- Małgorzata Płomińska 149 Stałe zwroty językowe w nauczaniu języka szwedzkiego jako języka obcego
- Iwona Kowal 167 Wpływy interjęzykowe na początkowym etapie nauki języka szwedzkiego
- Hanna Dymel-Trzebiatowska 187 Przekład oralności na przykładzie utworów Astrid Lindgren

Recenzje

- Jan Balbierz 205 Erik van Ooijen, *The Mold of Writing*
Astrid Regnell, *Att se stjärnor på ljusa dagen*
- Wacław Miodek 214 Aleksander Szulc, *Historia języka szwedzkiego*
- Małgorzata Płomińska 218 Iwona Kowal, *Kieszonkowy słownik szwedzko-polski, polsko-szwedzki z gramatyką i rozmówkami*
- Wacław Miodek 221 *Montanalingua. Främmande språk och upplevelsepedagogik*
- Marta Michnik 226 Hanna Dymel-Trzebiatowska, Ewa Mrozek-Sadowska, *Troll 2. Język szwedzki: teoria i praktyka*

Słowo wstępne

Kolejny tom w serii śląskich zeszytów naukowych pt. *Polsko-szwedzkie zbliżenia w literaturze, kulturze i języku* jest w założeniu jego redaktorów próbą spojrzenia na język, literaturę i kulturę Szwecji z perspektywy polskich i szwedzkich badaczy, szwedystów, polonistów i germanistów. Perspektywa ta zakłada swobodę w wyborze tematu i metodologii naukowej, sygnalizując dość obszerne pole dociekań i analiz. Szwecja mimo interesującej oferty polskich wydawców i tłumaczy, popularyzujących tamtejszą literaturę na rynku księgarskim i na wielu stronach internetowych, a także mimo stosunkowo dużego zainteresowania Polaków nauką języka szwedzkiego, należy wciąż do mniej znanych w naszym kraju obszarów Europy. Zarówno literatura Szwecji, jak i w ogóle jej kultura, z charakterystycznymi dla niej i wyróżniającymi ją na tle innych krajów fenomenami, postrzegane są nadal jako część całego obszaru Skandynawii i mylone z kulturą na przykład Danii czy Norwegii. Ukształtowany na tej podstawie obraz północnego sąsiada staje się dla dzisiejszego odbiorcy mało wyrazisty, niepełny, niekiedy niezrozumiały.

Dlatego w tomie zamieszczono obok artykułów przybliżających nieznanę bądź słabo rozpoznane tematy z literatury i kultury Szwecji (np. mit króla Karola XII w literaturze szwedzkiej, obraz Szwecji we współczesnej literaturze „polskich imigrantów”, podróże szwedzkich pisarek do krajów Orientu, debaty wokół hymnu szwedzkiego jako

symbolu kulturowego i tożsamościowego, warsztat filmowy Mauritz Stillera w oparciu o ekranizacje utworów Selmy Lagerlöf) studia porównawcze, wskazujące na podobieństwa i różnice między dwoma językami i na ich znaczenie w nauczaniu języka szwedzkiego i w procesie przekładu utworów literackich (np. problem utrwalania i powtarzania stałych zwrotów językowych w nauce języka szwedzkiego, zagadnienie wpływów interjęzykowych, kwestia werbalnych pozdrowień i form adresatywnych w języku niemieckim, szwedzkim i polskim czy pytanie o tłumaczenie narzędzi oralności w książkach Astrid Lindgren), a także omówienia nowości wydawniczych, podręczników do nauki języka i jego historii i monografii naukowych.

Wyłaniający się z prezentowanych interpretacji tekstów literackich i kulturowych oraz z kontrastywnych analiz językowych obraz Szwecji i Szwedów kieruje uwagę w stronę polsko-szwedzkich kontaktów i dostarcza zainteresowanym tematem materiału do uzupełnień i dyskusji.

Tom nasz chcemy zadedykować zmarłemu w styczniu 2011 roku w wieku 71 lat wybitnemu polskiemu slawiście z Uniwersytetu w Uppsali, profesorowi Andrzejowi Nilsowi Uggli. Andrzej Nils Ugglą należał od początku lat siedemdziesiątych XX wieku do ścisłej czołówki polskich uczonych, związanych pracą badawczą i dydaktyczną ze szwedzkimi uniwersytetami i pielęgnujących zainicjowaną po drugiej wojnie światowej przez profesora Józefa Trypućkę tradycję wspólnych szwedzko-polskich projektów naukowych i wymianę myśli. Profesor Ugglą był autorem kilkuset artykułów, studiów, rozpraw i recenzji naukowych o literaturze polskiej, polskim teatrze i jego recepcji w Szwecji, a także o dramatach Strindberga i ich odbiorze w Polsce. Jego dwie obszerne dysertacje, o Polakach „emigrujących” do Szwecji podczas II wojny światowej i o polskiej literaturze w Szwecji, były szeroko komentowane na łamach szwedzkiej prasy i wśród szwedzkich slawistów. Z uwagą czytano jego przyczynki o poezji Kochanowskiego, Mickiewicza, Różewicza, Miłosza, Szymborskiej, o prozie Gombrowicza i sztukach Witkacego i Mrożka. Uppsalski slawista, władający znakomicie językiem polskim i szwedzkim, kierował przez trzynaście lat czasopismem „Acta Sueco-Polonica”, na łamach

którego publikowali swoje teksty wybitni polscy i szwedzcy pisarze, literaturoznawcy, politolodzy, kulturoznawcy i tłumacze.

Dedukując tom *Polsko-szwedzkie zbliżenia* profesorowi Andrzejowi Nilsowi Uggli, ambasadorowi polskiej kultury i popularyzatorowi polskiej literatury w Szwecji, pragniemy uhonorować jego działalność naukową, służącą polsko-szwedzkiemu dialogowi.

*Grażyna Barbara Szewczyk
Małgorzata Płomińska*

Polsko-szwedzkie zbliżenia w literaturze, kulturze i języku

Kolejny tom w serii śląskich zeszytów naukowych pt. *Polsko-szwedzkie zbliżenia w literaturze, kulturze i języku* jest w założeniu jego redaktorów próbą spojrzenia na język, literaturę i kulturę Szwecji z perspektywy polskich i szwedzkich badaczy, szwedystów, polonistów i germanistów.

W książce zamieszczono obok artykułów przybliżających nieznanne lub słabo rozpoznane tematy z literatury i kultury Szwecji studia porównawcze – wskazujące na podobieństwa bądź różnice między dwoma językami i na ich znaczenie w nauczaniu języka szwedzkiego oraz w procesie przekładu utworów literackich – a także omówienia nowości wydawniczych, podręczników do nauki języka i jego historii, monografii naukowych.

Wyłaniający się z prezentowanych interpretacji tekstów literackich czy też kulturowych oraz z kontrastywnych analiz językowych obraz Szwecji i Szwedów kieruje uwagę w stronę polsko-szwedzkich kontaktów i dostarcza zainteresowanym tematem materiału do uzupełnień i dyskusji.

Ze Wstępu

ISBN 978-83-7164-683-6

www.slaskwn.com.pl